

Telman ORUCOV

Mən demirəm ki, doyışıklık bir andan bəs verçərock, lakin son ümidi bəslədiyin xoş moqosd hökmən qatacaq- san. Ona cətadı isə hamə sənənə başqa gözlə baxacaqdır, keçmişin bütünliklə undulacaqdır, yaddan çıxacaqdır, doniz atılan daşın boyceyocakdır, həc kos bir doş çıxmazıq, cəhd etmoyocakdır. Həc kos abad, gözəl binanın hansısa çuxur, ya xarabalıq üzündən titikildiyini ya- da salırı. İnsan olı ilə yaranan gözəl mənzərə avvalki sohə görünüşünü dənditdir bilir. Yeni mühiit soni xoşbəxtlik qanadlarında qaldırıcaq, sono həc vaxt rastlaşmadığın bir münasibat bəsləno- cekdir. Sənə hamə qulaqlarının öyrən- midiyi "Ruhriyo xanım" deyə müräciət edəcəkdir.

Başlangıçdaki qara, ağır zöhmöt to� ed ibdin işdon iriyromo, ona gırış, yalnız golocuyun nazoro al, onun namino calı önnom azibina da dözmölsün. Homi gorarının körümüy ilo golocoðu sun tam başqa bir adam cüveçlökseksen, keçiminden yannmış voroq kimi osar-olamot qalmayacaqdr. Tale gomin gözlömdiyin, sun tonas olmayan yenii, daga genis limanda lóvbar salacagdr, tövvüsüv et ki, udit no qodar böyük olacaqdr. Bu gün golmosi, bat tutmasi namının seyi surban vermek olar, ac da qalmaq, ağır fizik işin eszalarına da dözmök olar. Son golocuyun bohri zomisimina sahib olman üçün, onun cúcürtörlüne alin turinle sunvalmasıln.

Mən bilirom ki, qazanc mənbəyini itirdiyinə görə ilk günlərdə daha böyük ehtiyac ağrısını hiss edəcəksən. Bölkə də, ac qalacaqsan, hələ ananı və kiçik bacını demirəm. Ona görə də götürü bu 100 manatı. Sənə azəciq da olsa köməyi deyə bilər. Bu, yarlı sağıldan möbləş olmasa da, dordluğundan zərada biləs.

Yequin ki, Viktor Hüqüqon "Sofillor" romanından sonin az-çox xobarin vardır. Mon özümü və son onun təsvir ediyi müqoddos insanları bənzətmirən, lakin kiçik də olsa, bir paralel uğurların. Baci usaqşırmış an qalmasın ubatımdan düşkəndən çörək uğurlağında görə uzun müddət arı katorqa cozmasına möhküm edilən və onu çökan Jan Valjan silsiləndən sonra bir keçik şohordu gecələməyər xəttarlıdı. Həcəs kos bu katorqa cıqı qubul etmək istəmidir. Aixridə ona yepiskop Benvenyutun evini nişan verdiyər və, o, keşinç qapısını döydü. Məriel Benvenyut onu otşa davot etdi, özünlə qulluq edən bacısına dedi ki, süfrə aq, gümüş congol-baçqlarıdır, bəz qonagımları birşa sam edəcəyik. Bacısı deyilənlərən omulu etdi, bu vaxt yepiskop dedi ki, gümüş səmdamları da yordi yandır. Jan Valjan ömründə belə ehitirən, insanlı tövəzü hərəkəməsi, iştahlı xöriyəyi və sonra tozum yoxluğundakı çar-

Səhər tezdən yepiskop bağında işləyirdi, bu vaxt iki ajan qolundan tutduqla-
(İlyaslı ötan şəhər savumzda)

Acı taleli qız

ri Jan Valjani onun yanına götürdüler ve göstərdilər ki, o, evinizdən çəngol-bıçağı uğurlayıb, siz oyanandan qabaq qaçmışdır. Benvenyu onlara heç nə demədi, üzünü Jan Valjana tutub dedi:

- Men şamdanları da sene bağışla-
mişdim, niye onları götürmemisən?

Sonra bacısını çağırıp dedi ki, şamdanları getirsin ve onları da köhnə katorqaçıya verdi. Ajanlar bu səhnəni gördükdən sonra Jan Valjani buraxıb getdi-lər.

Bu bədbəxt insan çəş-baş qalmışdı, heç nə başa düşmürdü. Keşiş Meriel ona dedi:

- Mən bunlarla sənin ruhunu satın aldım və ümid edirəm ki, ömründə heç vaxt bir dəha oğurluq etməyəcəksən.

vaxt bir dana oğurğu etməyəcəksən.

Jan Valjan şəhəri tərk etdi, sonra o, başqa bir şəhərdə qara şüço zavodu açdı, hominşəhərin məri seçildi. Ömrü boyu özünü thöhlükələrə ataraq, yepiskopun nümunəsi osasında adamlara, bədəxtələrə, hətta özünə düşmən olanlara kömək etməyi üzətdi, bəzilərinin ölümdən xı-

Mon Benvenyu deyilom, gümüs çengol-bıçagın şamdanlarında yoخدur ki, onları sono verim. Bu kicik moblögölük okinasına mon da sonin rubunun satin alıram ki, heç vaxt bir dala fahisölik etmeyosson. Son da Jan Valjan nüminonundan istifadə, heç olmasa, öz hoyatını doyişmayo çalış. Keçmis keçib getirmişdir, onun haqqında cox düşümək lazım deyil, golocoyo baxmaq lazımdır. Keçmişde gecəombok fıkışdır, dan soñeqi o qarşılığı dağıtmılmalıdır. Ömrü boyu keçmişdəqlaşmaq olasın. Deyis, monin mözüm üzün çokdu, axı mən güclü inanırdıq qabiliyitlərindən malik deyilom, ona qığır da qırıla bəllək. Uzun vaxt

Yusif müəllimin nəsəhətlərini, acı sözlərini dini dövlət Ruhîyyo qorxu hissələri keçirirdi, gümən edirdi ki, fərqlişiz həyatının üzərinə bu alınanın insanın monovit tərəfiyi da olavaş olunaçaqdır. Tərəfiyadan isə heç kəs xeyir oğlazır.

Ruhiyü Yusuf mülliimin uzun nitqi- ni basını döyçəlyon leysan yağış kimi qıymılondırıldı. Sözlürin oxunu çıxım zorbasını andırıldı. İndiyodok heç kos onulua belə söhbot etməmişdi. Bu alçan kişi fasadı müalico etmek namına hanısa daxili organları bir hissinos kosiş atan qoddar, ancaq xeyrخالı corraha bonzyerdi. O, bu qızın tokco keçmişini dorin budamaya moruz quymurdur, onur corraq birçagığın heç tuşunmadığı orqan-

larda da - beynində, da, üriyində de xeyli dayışılığın meydana gəlməsinə səbəb olmuşdu. Trepansasiyapmadan olxanlıq idarə etmə vəzini xorç qısı kimi qasıqçı atmaqla, ona qırı boladalar xilas etmişdi. Nüfuz bizi təkəcən həyata keçirən, bütün xarakterinə, addit davranışımı, keçmiş düşüncə torzını tam dayışılımı idi. Bircə onmula razılaşmışdır ki, deyəşen, Yusif mülliətin hər şeydə onun qəhrəmən biril, süslü mühüm güñahkar oldığını bütünlükə yaddan çıxarırmış. Anlaşı ki, axı səbət timüni problemdən deyil, onun soxiş taliyendən gedir. Aşcan bu aifonanın insanın məntiqiñən qarşı çıxmış da mümkün deyildi. Döağma atasat da sağ olsayıdı onu bina, bənzər sözləri desəndi, yaqın ki, bu qız hər odaq teşərrüfinən. Bu cəvdi qazanı-

insanın şəxsiyyətində olduğu kimi, həsəndə də maqnitə xas olan bir cəzibə qüvvəsi var idi.

Ruhîyyâ ölüyündönde belo bir qənətəndən goldı ki, həq kəsə belə dinişməzdə, başqa qasının bu qadır acı sözlərini qobit etdi. Mozdı. Lakin Yusif mülliəm işsizdikcə, o, toşvis hissili keçirirdi, şəhərənəki sort təsir altına alındı. Bu ziyanın nəticəsi dənəşdənərlər qulaq asdırca, onun ürəyi, hiddətlənmis, qozəblənmis adamdan olduğundan dənə bark doğuyndur, aqanla dəş qafasından çıxmış istirdi. Ruhîyyâ həq kəsə bənzəyən qaydadı. Onun dənə xacətləri çökürdü ki, ona görə də onun yanından nadir münkünsü tez qazılıq qurtarmaga qədərdir. Ona və verdiyi isə dənə çotın idi. Onun məzənnələndən rəndən sonra ancaq belə bir acızi fikrə düşürdü ki, inyadıq boyat sürüyüdə mi yasaşmaq doğurmazı? Onu sənəzlər bər fəqir ələrim kimi sancırdı, bu sancırdı mən i, o, dənə cox iuryarı və könlü ilə hiss edirdi və qorara golardı ki, hökmən onu göstərmişlərinə emtək, məsləhətli uyğun qaydaya horokət etmiş lazımdır. O, belə bir üçan qayannıq altında qalmağa dözo biləcəkdim? Banzor sularılları yoxdur, bəs hissəyi yox idi. Yusif mülliəm onun acı sözləri ilə həyatın dibinə düşmiş bi qızı ağlamlaşa məcbur edirdi, lakin eləm bil ki, adəmin baslıcha vəzifəsinə bütünlük insanların göz yaşlarını qurutmasından Ruhîyyâ düşündürdi ki, ağrı sözlər, itirahlar işlətmək onun göz yaşı axtarmaq sinə mühəvəff olursa, çalışı ki, bu bədən qızı bir dənə ağılmışın, elo xoşbuxlıy qovuşsun ki, bər vaxt onun gözündən hər vaxt kordə yarlı gələsimin, eftə fotoğraf isə bir sohra quraqlığ həkim kəsilsin.

Qız bu adamın insanparvarlığını meşələmək üçün qəbul etdi. Hər

maçtoott ul ve hayran qalmıştı. Hom soruya qaydada cozaqlanıra, hom do mormonotu tını işo salmaqla başlayıra, boraat verəcək. Bu böşr övladı amidi ittiham etdiyi kimi, onun müdafisinosu do qalxmağı bacarındır. Böyük adamın böyük hərəkatı dağda gələn çox üzərinə düşür. Hərortulu görüt-qayıt etdiyindən sonra, Yusif mülliəminin verdiyi moslothənərə oru emtəy öziñin borcu sayımağın başlığı. Axi bu adam ilk ciddi göründü, onu, könülünün bütün hüceyrəlerini qorur heç də qulşardı, onun təpsirinqəndən sonra baş qulşardı, onun vurmaq olmazdı. Ruhiyeyə ehtiləl gəldikləri, ki biləcək inançın nitiq vasisətində Allahın göndərdiyi molokluların sosini esidir, yalnız öziñin qurğusunu, təmizlik üçün bu fâfir qız yeti Jananın d'Arka qəvrilmədir, bəzə moslothənlər ona qarşı qəzəbələr, qarşı qəzəbələr.

O, Ruhiyoyıza öz taleyini neco quymağdı, onda hanı dözlüşler aparmıştı. Birbirinden. Çok götür-çoy ettiğinden sonra qızda umid varındı ki, oğur ağrı hayata dözmeyi bacarsa, çox şey naiş olabilir. Yusuf mülliomin tasvir edip perspektif hom da qızı canlandırmıştı. Onun heç vaxt malik olmadığı sehri bir il-ham vermişdi. İlk növbəde tansınlarının ikrah saçan minâsibeti ile vidalaşmışlığı kimi uğura sahib olacaqdı. Küçyo çayxanda adamların onun heysiyatının ozon istehzali bacışalarına son qoyulacaqı onun adının üstündər, qara lokeler yoxaşıqçaqadı. Təkə bunların namino hərəkəti, qırıcı çohumən özəbina dözmək olardı.

dən Ruhiyənin fikrə daldığını görüb, onu ruhlandırmak üçün bir daha dedi:

- Monim moshohotim emal etsan, sonin talyindeki əsaslı diyisilikli hökmər görəcəkən, özü də użun illərdən forqlı olaraq, hayatın necə gözəl olduğuna öz tövəcübünə yanaş, son bir yoxıl, qotiyot væpacasaçan. Özü də da-yışocık, yeniləşəcəkən. Baş verən metamorfoza sonin özüne də keçmişini unutduracaqdır. Ona gərə də son öz təleyin hamiki olmağa çağırırmış. Bu, deyəcək de monim deyil, dahi Konfutsinin sözidir.

- Yusif müəllim gülümşünərək əlavə etdi:

- Edeğer gürman etme ki, bizim baxımızı homişa gotirir, bi xosbəxtlik anlaşılmaz kruiz gemisində soñan edirik, nəzəri fiziki çölin elmdir. Tətbiqi fizika nəticəsiyilə olmasa, nəzəri fizika da nəticəsiyilə qapılmalı olur. Bu yaxınlaşdırma Yaponiyada elmi konfransda maruzla- zo ilə etdiyin çıxış piq şərşənləndi. La- kin bir yapon alımı öz iradını bildirdi ki, siz tətbiqi fizikada, onda ixtiralar etmək dərəcədən çox geridə qalmışdır. Əger elmin həm iki qolu birgə inkişaf etmirsə, ikincini yoni nəzəri fizikanın yaşı sıvayıyadı- olduğuna da şübhə yaranır. Andi İngiliscə Sviolkovski dövrü deyildir. Kosmosunun foth edilməsinə, texnologiyada, rəqəmçəq iqtisadiyyatında fiziklərin köşfəri mü- hüm rol oynayır. Arıq enim münacatçı- likdən imtəyan etməyə başlamışdır. ABŞ-dən, Çinindən, Koreyanın, Yaponiya- nın, Çinün kubernetiçəsinə sadəcəndə ixti- raların barışdırışılıq haqqıñ inkişafına asha- soratı yaratmışdır. Postsovet məkanında iso elmin inkişafı axsayır, heç kəsib tex- nologiya da ciddi bir irolliliyə nail ol- mur. Ingilis professoru da öz kolleqas- lının iradını qosudur. Bizim gerilimyin tonquđı, mono sıfırıñ vurulan sillə to- sırı bağlılı. Son isə elbaşırıñ kisə- lığında soraitında ömür sülürük. Haqqı- daqıl, gizlətmək mümkün deyildir. Yalan- qılı, qozalıqdan dañım etlib salır.

Ruhiyə döşüñürkىدۇ, onun dilindən çıxan ağır ifadeler baxmayaraq, sonralar bu ağacın sırrı meyvelerini daddiqça, ba buğum bağımdan qızı minnetdarlıq hissileri daha da artarcادır. Qızın ona münasibeti keyfi-adiqli dorecesine golmıldı. Ruhiyə ona, piyegi nehengə baxan kimi baxırdı, qızın gözünde o, həqiqətən de, fikir ve alicənəblıq nəhəngidi.

Qiz ev qaydından özünüm ağrı yüz alındı olsunda kim hiss edirdi. Onu mesahotino necc emol edecekdir, emol etmeso, yaqın kişi, Allahın qızıbenin işi galo bildirdi. Bolko k, Allahın irası ilə Rurhiyyiyi telsüm etmiş missiyasını öz üzərinə götürdü, yoxsa ilki dəfə təmən olduğu qızı neyə belə mesħələtər verməli idi. Rurhiyya dəmən özünüm mübahimə etmikmən qazmışdı, bu kişi işi ona qurulan məhkəmədə hom ittihamı, hom de vəkil röhündə çıxış edir, ona bərat verməye çalışır. O eşitmidi ki, bəzə adamlar töbütin sovhid, onlar məntür idimətdən, piyimoldan başqa heç neyə qadir deyilər. Yüksə müalimə isə onları antipodu idi, o, yalnız yaşılxı təmək özün düñənə gəlmədirib vo bir yaşılxıla görən onun kimilər heç bir təmənəna da umurdaşdır.

(Ardi var)